

ADVIES Sectorraad Kunsten en Erfgoed

4 oktober 2013

Advies over het voorstel van nieuw kunstendecreet

Per brief van 5 september 2013 verzocht de heer Jan Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement, de SARC om advies over het voorstel van decreet van de heer Paul Delva, mevrouw Yamila Idrissi en de heren Marius Meremans, Bart Caron, Johan Verstreken, Philippe De Coene en Wilfried Vandaele houdende de ondersteuning van de professionele kunsten (Parl.St. VI.Parl. 2012-2013, nr. 2157/1). De Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC besprak het voorstel van decreet op zijn vergadering van 24 september 2013.

Inhoud

Situering	2
Advies.....	2
Algemene opmerkingen	3
Waarborgen van continuïteit.....	3
Gebrek aan een uitstapregeling.....	3
Wisselwerking tussen spreiding en productie.....	4
Opmerkingen per onderwerp.....	4
Landschapstekening en visienota.....	4
Functies, disciplines en criteria.....	5
Snellere procedure voor kortlopende beurzen.....	5
Werkingsubsidies: uitzondering cultuurcentra en openbare bibliotheken	6
Kwaliteitsbeoordeling.....	6
Verhaalrecht	7
Principes van goed bestuur	7
Kunstensteunpunt: kunsteducatieve en sociaalartistieke werking.....	8
Stimulerings-, promotie- en verwervingsbeleid (artt. 90–174)	8

Situering

Het Kunstendecreet van 2004 heeft veel betekend voor de sector, maar de laatste jaren constateerden zowel de sector, het Vlaams Parlement als de Vlaamse Regering dat het decreet op zijn grenzen is gestoten en het kunstenbeleid nood heeft aan een grondige bijsturing.

Bij haar aantreden in 2009 nam Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege zich in haar beleidsnota Cultuur voor om het Kunstendecreet grondig te evalueren om het beleid maximaal af te stemmen op de evoluties in de sector.

De evaluatie van het huidige Kunstendecreet was een lang proces waarbij alle relevante actoren betrokken werden om verzuchtingen over de huidige situatie te delen, ideeën aan te reiken en verschillende opties tegen elkaar af te wegen. Dit proces resulteerde in maart 2013 in een conceptnota *Vernieuwing van het Kunstendecreet en beleidskader kunsten*. Na nog verdere afstemming en overleg met de sector en de Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement, werd op 4 september 2013 voorliggend voorstel van decreet houdende de ondersteuning van de professionele kunsten voorgesteld.

De sectorraad verwijst graag naar de adviezen die hij de afgelopen twee jaar uitbracht die de evaluatie mee hebben gevoed. Hij is verheugd vast te stellen dat het voorstel van decreet een antwoord biedt op een groot deel van de tijdens het evaluatieproces benoemde problemen en aandachtspunten.

- Advies van 27 februari 2012 over het subsidiebeleid Kunsten & Erfgoed
- Advies van 24 april 2012 over de rol en betekening van een steunpunt in de kunsten- en erfgoedsector
- Advies van 30 november 2012 over het voorstel tot een andere benadering van het Kunstendecreet
- Advies van 21 december 2012 voor een toekomstig kunstenbeleid

Advies

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is zeer opgetogen met het voorstel voor een nieuw kunstendecreet. De uitgebreide voorafgaande overlegondes, hoorzittingen, etc. hebben in voorliggende tekst duidelijk hun neerslag gevonden.

Er is rekening gehouden met de vragen en bekommernissen uit de sector, en het resultaat is een beknopt, doelgericht voorstel van decreet dat komaf maakt met de soms te omslachtige regelingen uit het huidige decreet.

Daarenboven is het voorstel een grote stap in de goede richting om te komen tot een geglobaliseerde visie op kunst en cultuur. De juiste weg werd hiermee ingeslagen en moet zeker ook in de toekomst gevolgd blijven worden.

De sectorraad kijkt uit naar de verdere uitwerking van het decreet in de uitvoeringsbesluiten, en wordt graag op de hoogte gehouden m.b.t. de timing hieromtrent.

Hoewel het voorstel de sectorraad zeer tevreden stemt, wil hij toch op enkele kleine onduidelijkheden of verbeterpunten wijzen, en extra aandachtspunten formuleren. De sectorraad vraagt aandacht voor de overgang van het oude naar het nieuwe decreet, gebrek aan een uitstapregeling en de wisselwerking tussen spreiding en productie. De laatste twee punten werden door de sectorraad al aangekaart in zijn advies van 21 december 2012 voor een toekomstig kunstenbeleid.

Daarna worden enkele aandachtspunten aangehaald die behandeld worden in de volgorde waarin de onderwerpen in het decreet zelf aan bod komen.

Algemene opmerkingen

Waarborgen van continuïteit

Om de overgang van het oude naar het nieuwe decreet zo vlot mogelijk te laten verlopen, is het noodzakelijk aandacht te hebben voor het volgende:

1. Mogelijke onduidelijkheden m.b.t. terminologie

Het voorstel van decreet brengt een nieuwe terminologie met zich mee. Gezien de fundamenteel andere, functiegerichte invalshoek is dat onvermijdelijk, maar het is essentieel dat de nieuwe termen voor alle betrokkenen een duidelijke en gelijke betekenis hebben. Zo lijken de benamingen van de nieuwe ondersteuningsvormen vooral ontleend uit de sector van de beeldende kunsten, en kan onduidelijkheid bestaan over de overgang van de oude naar de nieuwe ondersteuningsvormen. Concrete voorbeelden hiervan zijn compositieopdrachten, cd-opnames en publicaties. Deze termen zijn uit het decreet verdwenen. Ze worden wel in de toelichting vermeld, maar voor aanvragers is het mogelijk niet meteen duidelijk onder welke nieuwe regeling aanvragen ingediend moeten worden.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt om in de toelichting bij het decreet de oude en nieuwe ondersteuningsvormen naast elkaar te plaatsen om voor de sector duidelijk te maken hoe de oude en nieuwe vormen zich tot elkaar verhouden. Tevens stelt de sectorraad dat ook het Kunstensteunpunt een belangrijke rol heeft om het veld hierover te informeren.

2. Mogelijke onduidelijkheden m.b.t. inwerkingtreding

In het voorstel van decreet zijn in art. 175 e.v. een aantal overgangsbepalingen opgenomen. Hiermee is voor momenteel gesubsidieerde organisaties en toekomstige aanvragers echter nog niet duidelijk hoe de overgang praktisch en concreet zal verlopen. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt daarom om vooraf een tijdspad vast te leggen en breed bekend te maken. Dat kan bijvoorbeeld onder de vorm van een instapschema dat per ondersteuningsvorm (met verwijzing naar de relevante artikelen) duidelijk maakt wat de ingangsdatum van die bepaalde regeling is, tevens in relatie met de huidige regelingen.

Gebrek aan een uitstapregeling

In zijn advies van 21 december 2012 voor een toekomstig kunstenbeleid pleitte de Sectorraad Kunsten en Erfgoed ervoor dat een scenario voorzien zou worden voor een

humane afbouw van subsidies voor structureel ondersteunde organisaties die niet opnieuw gesubsidieerd worden. De sectorraad stelt vast dat dergelijk scenario niet voorzien is. Ook in de toelichting is niets terug te vinden over hoe men omgaat met organisaties die hun jarenlange structurele ondersteuning niet verlengd zien. De sectorraad vraagt hiervoor een oplossing. Het toelaten van een specifieke reservevorming voor dit doeleinde zou een verbetering zijn, maar omdat het niet haalbaar noch opportuun is dergelijke grote bedragen opzij te zetten, vraagt de sectorraad uitdrukkelijk om een uitstapregeling te voorzien.

Wisselwerking tussen spreiding en productie

Voor een gezond kunstenlandschap is het essentieel dat de artistieke productie in het kader van het Kunstendecreet en de spreiding op het lokaal niveau door cultuur- en gemeenschapscentra op elkaar zijn afgestemd. In de toelichting bij het voorstel van decreet wordt verwezen naar de verhouding met andere decreten (p.13). Hier wordt het belang van cultuurcentra en gemeenschapscentra (Decreet Lokaal Cultuurbeleid) bij de spreiding, presentatie en omkadering van artistieke creaties aangehaald, maar in de praktijk wordt de link die omgekeerd reeds decretaal verankerd is in het Decreet Lokaal Cultuurbeleid¹ niet bestendigd in het voorstel van Kunstendecreet.

Het diepgaand overleg tussen het Vlaamse en het lokale niveau bij de opmaak van de visienota en voor het afsluiten van het protocol is bij uitstek een opportuniteit om de link tussen beide decreten ook een operationele, concrete invulling te geven. Om te vermijden dat het protocol een vrijblijvende intentieverklaring wordt, moeten gevolgen gekoppeld worden aan het al dan niet naleven ervan.

Hierbij aansluitend is het beter op elkaar afstemmen van de cijferregistraties van cultuurcentra en de kunstensector ook een opportuniteit om het evenwicht te bewerkstelligen. Het kan op termijn leiden tot degelijke analyses van de wisselwerking tussen beide decreten, tussen spreiding en productie.

Opmerkingen per onderwerp

Landschapstekening en visienota

Met art. 7 wordt in het voorstel van decreet een strategische visienota verankerd waarmee de Vlaamse Regering de beleidsnota Cultuur concretiseert. Het Kunstensteunpunt levert een bijdrage aan de visienota door het aanleveren van een landschapstekening.

1. Visienota

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed wenst vorig advies in herinnering te brengen en vraagt dat de minister de strategische visienota als kans zou zien om ook het ruimere cultuurveld mee in ogenschouw te nemen en dus ook rekening te houden met o.a. het erfgoedveld. In

¹ In het uitvoeringsbesluit bij het Decreet Lokaal Cultuurbeleid (art. 11) is bepaald dat een cultuurcentrum "aandacht heeft voor een spreiding van en wisselwerking met door de Vlaamse overheid gesubsidieerde en ondersteunde gezelschappen".

die zin is het alvast positief dat in de toelichting wordt ingegaan op de verhouding met andere decreten. De sectorraad hoopt dat dit zich zal doorzetten in de visienota's.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het positief dat de strategische visienota ook kan dienen om eigen accenten toe te voegen. De duidelijke omschrijving en vastgelegde rol van de visienota zorgen ervoor dat de nota niet gebruikt zal kunnen worden om fundamentele veranderingen door te voeren die indruisen tegen de geest van het decreet.

2. Landschapstekening

Het is van belang dat het Kunstensteunpunt alle relevante actoren betreft bij de opmaak van de landschapstekening. In de toelichting bij art. 7, §3 wordt expliciet gesteld dat het Kunstensteunpunt de fondsen (VAF en VFL) moet betrekken. Idealiter wordt hieraan toegevoegd dat ook het Vlaams Architectuurinstituut en het Kunstenloket bij de opmaak betrokken moeten worden.

Wat betreft het VAI is deze bijdrage in het decreet zelf verankerd (art. 72, §1, 3°), maar voor het Kunstenloket wordt in art. 74, §1, 1° enkel bepaald dat een bijdrage moet worden geleverd aan het overheidsbeleid ter zake. De sectorraad vraagt daarom art. 74, §1, 1° aan te passen tot "1° [...] een bijdrage leveren aan [...] het overheidsbeleid ter zake, *onder meer door de bijdrage aan de landschapstekening van het Kunstensteunpunt*".

Functies, disciplines en criteria

De toelichting bij art. 10, §1 (p.19) stelt: *"Voor de ondersteuning van kunstenaars en organisaties wordt vertrokken van de zelfprofilering van een aanvrager op basis van functies en disciplines. [...] Elke organisatie of kunstenaar kan verschillende functies en verschillende disciplines combineren, of opteren voor slechts één functie of discipline. Hieraan is geen waardeoordeel verbonden. Er worden geen gewichten toegekend aan de functies of criteria."*

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het een goede zaak dat disciplines blijven bestaan naast de functies. Hij vraagt zich wel af of het correct is dat er geen gewichten worden toegekend aan *"de functies of criteria"*. Gezien de eerdere zinnen in de alinea en de inhoud van art. 10, §1, werd allicht bedoeld *"de functies of disciplines"*. De sectorraad zou het een goede zaak vinden dat noch functies noch disciplines gewichten krijgen, maar vindt het evenwel noodzakelijk dat voor criteria minimaal een prioritering of onderschikkende rangschikking wordt vastgelegd. Idealiter worden gewichten aan de criteria toegekend.

Snellere procedure voor kortlopende beurzen

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed staat positief tegenover het onderscheid tussen kortlopende en meerjarige beurzen (artt. 15-20), maar ziet hier wel een niet benutte kans om van de kortlopende beurzen een flexibel en snelwerkend instrument te maken. Voor zowel kortlopende als meerjarige beurzen lijkt immers dezelfde aanvraag- en beoordelingsprocedure te gelden, terwijl kunstenaars gebaat zouden zijn bij een snellere behandeling van aanvragen voor kortlopende beurzen. De aangewezen manier om een vlottere en snellere beoordeling, beslissing en uitbetaling mogelijk te maken, is via een

doorgedreven delegatie, duidelijk omschreven in zijn uitvoeringsmodaliteiten en transparant voor de aanvragers. De sectorraad vraagt dan ook dat dergelijke aanvragen zouden worden toevertrouwd aan een specifieke dienst of afdeling binnen de administratie, die zowel inhoudelijk (met personen uit de pool van beoordelaars) als zakelijk de dossiers beoordeelt.

Werkingssubsidies: uitzondering cultuurcentra en openbare bibliotheken

Art. 26, 3° stelt volgende ontvankelijkheidsvoorwaarde: *“3° de aanvrager ontvangt geen werkingssubsidie op basis van andere Vlaamse regelgeving, met uitzondering van de cultuurcentra en de openbare bibliotheken.”*

Wat in het vorige decreet oogluikend werd toegestaan, namelijk structurele ondersteuning van cultuur- en gemeenschapscentra in zowel het Decreet Lokaal Cultuurbeleid als het Kunstendecreet, wordt met deze bepaling expliciet mogelijk gemaakt.

Tot nu toe bleef het aandeel gesubsidieerde (artistieke deelwerkingen van) cultuur- en gemeenschapscentra steeds beperkt tot een klein aantal centra die slechts een klein deel van de middelen werd toebedeeld.

In het huidige financiële klimaat van besparingen en de daarmee gepaard gaande zoektocht naar alternatieve middelen is het echter niet ondenkbaar dat het aantal (structurele) subsidieaanvragen van cultuur- en gemeenschapscentra binnen het Kunstendecreet gevoelig zal stijgen. Dat kan zowel kansen als bedreigingen met zich meebrengen. Het kan een bedreiging zijn voor kunstinstellingen die bijkomende sterke spelers zien aanspraak maken op de beperkte middelen van het Kunstendecreet. Anderzijds zou het ook kansen kunnen bieden voor de afstemming tussen spreiding en productie (zie ook p. 4).

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is niet onverdeeld gelukkig met de clausule en is van mening dat hierover snel een duidelijke beleidsvisie moet komen. De sectorraad wil zich dan ook engageren om hierover in het begin van het volgende jaar een advies te formuleren.

Kwaliteitsbeoordeling

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed kijkt vertrouwensvol uit naar de praktische implementatie van de nieuwe manier van kwaliteitsbeoordeling, waarvan hij overtuigd is dat deze vele voordelen kan bieden t.o.v. de huidige methode.

De sectorraad vraagt echter wel de procedures voor iedereen zeer duidelijk te stellen in de uitvoeringsbesluiten en aandacht te hebben voor mogelijke valkuilen. De sectorraad zou graag ook in het decreet of uitvoeringsbesluit (en niet enkel in de toelichting) verduidelijkt zien dat van beoordelaars verwacht wordt dat zij het veld actief prospecteren (cfr. toelichting bij art. 34, §2) en zo nodig ook werkbezoeken en visitaties waarbij de inhoudelijke artistieke werking centraal staat, zouden afleggen. Ook vraagt de sectorraad dat transparantie wordt nagestreefd over de taakverdeling tussen administratie en beoordelingscommissie, hoe men beoordelaars zal zoeken, welke profielen worden gezocht en (eens samengesteld) wie de leden en voorzitters van de commissies zijn. De sectorraad vraagt deze transparantie zowel bij de behandeling van de aanvraagdossiers als bij de behandeling van het verhaalrecht.

Verhaalrecht

De invoering van het verhaalrecht betekent een grote vooruitgang voor de sector. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed stelt vast dat maatregelen worden genomen om de objectiviteit te waarborgen (door andere personen aan te duiden voor de behandeling van het verhaalrecht dan diegenen die het aanvraagdossier beoordeelden), en wil benadrukken dat objectiviteit een essentieel onderdeel van het verhaalrecht is. Hij gaat er van uit dat dit een gedeelde bezorgdheid is, waar voldoende aandacht aan besteed zal worden.

De sectorraad wenst wel te wijzen op een onevenwicht tussen de beoordeling van de artistiek-inhoudelijke en de zakelijke aspecten van het verhaalrecht. Hoewel voor beide aspecten de intentie om de beoordeling door andere personen te laten uitvoeren in de toelichting (bij art. 43) is opgenomen, wordt dit enkel voor de herbeoordeling van de artistiek-inhoudelijke aspecten in het decreet ingeschreven (art. 43, §7). De sectorraad vraagt dat ook voor de beoordeling van de zakelijke aspecten van het verhaalrecht in het decreet zou worden opgenomen dat deze beoordelaars niet betrokken mochten zijn bij de aanvankelijke beoordeling van het aanvraagdossier. Om hier een volledige objectiviteit en volwaardig verhaalrecht te garanderen, zou zelfs moeten worden opgenomen dat voor deze herbeoordeling een externe accountant wordt ingeschakeld.

Principes van goed bestuur

In art. 50, §2, 3°, b) van het voorstel van decreet wordt het naleven van de principes van goed bestuur opgegeven als subsidievoorwaarde. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed vindt het heel belangrijk dat hier aandacht aan besteed wordt, maar wil hierbij wel op twee valkuilen wijzen.

- Art. 54 bepaalt sancties voor het niet naleven van de subsidievoorwaarden. De sectorraad vraagt voorzichtig te zijn met het opleggen van sancties voor het niet naleven van de principes van goed bestuur. In die zin is het alvast positief dat de sanctie voor het niet naleven van deze subsidievoorwaarde onder opschortende voorwaarde van remediëring valt. Niettemin is het raadzaam om, zeker bij kleinere organisaties, spaarzaam om te springen met het op korte termijn sanctioneren van inbreuken tegen deze subsidievoorwaarde.
- Bij het nader bepalen van de principes voor goed bestuur, moet erover gewaakt worden dat de principes compatibel zijn met de regelgeving uit het Cultuurpact en het Gemeentedecreet, zodanig dat lokaal ingebedde organisaties niet in de problemen komen om aan deze voorwaarde te voldoen. In de toelichting wordt verwezen naar de Vlaamse code voor Cultural Governance van het Bilsen Fonds voor Cultuurmanagement, maar zoals de publicatie zelf stelt staat verplichte afvaardiging haaks op de beginselen van goed bestuur, waarbij competenties en profielen van bestuurders in functie van een goede werking van de organisatie worden bepaald². De sectorraad vindt het essentieel dat competenties, zowel zakelijke als cultureel-artistieke, als criterium doorslaggevend zijn, maar vraagt om bij het uitwerken van de principes de realiteit van de verplichte afvaardiging niet uit het oog te verliezen. De sectorraad wil vooral vermijden dat lokaal

² Schramme, A., Schrauwen, S. & Rommes C. (2012). *Goed Bestuur voor Cultuur. 'Corporate governance' voor de cultuursector* (pp. 19-20). Antwerpen: Bilsen Fonds voor Cultuurmanagement.

ingebbede organisaties gesanctioneerd zouden worden voor iets wat hen door andere regelgeving bemoeilijkt wordt.

Kunstensteunpunt: kunsteducatieve en sociaalartistieke werking

De toelichting bij art. 69 stelt i.v.m. het Kunstensteunpunt: *“Het wordt een organisatie met disciplinaire én functionele deelwerkingen met inbegrip van kunsteducatie en sociaalartistiek werk.”* De Sectorraad Kunsten en Erfgoed wijst erop dat, zelfs wanneer beroep wordt gedaan op de expertise van andere organisaties zoals gesuggereerd op p.8, punt 3.4.2 van de toelichting, de ontwikkeling van deelwerkingen rond kunsteducatie en sociaalartistiek werk geen evidentie zal zijn en hiervoor voldoende middelen zullen moeten worden voorzien.

Stimulerings-, promotie- en verwervingsbeleid

De ondersteuningsvormen in *Titel 5. Stimulerings-, promotie en verwervingsbeleid* (artt. 90-174) hebben het potentieel een belangrijke hefboom te worden voor internationale werking. De Sectorraad Kunsten en Erfgoed is geen voorstander om te strikte uitzonderingen op te nemen, en vindt dat een zo ruim mogelijke waaier aan kunstenaars en organisaties aanspraak moeten kunnen maken op de mogelijkheden die in deze artikelen zijn vervat. Hoewel de sectorraad begrijpt dat grensbedragen ook nut kunnen hebben (vb. om een Mattheüseffect tegen te gaan), vindt hij dat de kern van de ondersteuning in deze titel zou moeten liggen op het waarmaken van opportuniteiten voor de Vlaamse kunstensector en het stimuleren van experiment en transversale projecten. Het vastleggen van grensbedragen brengt deze mogelijkheden in het gedrang.

Heidi De Nijn, voorzitter
Herman Baeten, ondervoorzitter
Lieselotte Moortgat, secretaris